گفتوگۆ لەگەڵ شێرزاد حەسەن

بەشی یەکەم

سازدانی: نیهاد جامی

پ/حەمە لەگوڵی ڕەشدا بەشێوەو کارەکتەری جیاوازتر لە چیرۆکەکانتدا بەردەوامی هەیە, ئەوە پەیوەندیی بەچییەوەیە؟ ئایا پەیوەستە بەوەی کە نووسین ڕاکردنە لە واقیع یاخود پەیوەندیی بەگەڕانە بەدوای دنیایەکی تر؟ بەمانای ئەوەی نووسین بەدوای ئەو شتانە ئەگەڕێت کەلە دەستمان داون یاخود لەمنداڵیدا پێی نەگەیشتووین؟

شێرزاد حەسەن: لەڕاستیدا(نیتشە) دێرێکی ناسراوی هەیە دەڵێت"ئەگەر سەرگەرمی هونەر نەبین دەخنکێین" هەر ئەویشە دەڵێت" هەوڵدە بە خوێنت بنووسیت"من هەست ئەکەم نووسین بۆمن خوێن بەربوونێکی هەمیشەیی بێت, بەڵام خوێن بەربوونێك لەسەر کاغەز, ئەو قسەیەی تۆ قسەی پیاوێکی هونەرمەنم بیردێنێتەوە, ئەویش کەهەر نووسەر بووە دەڵێت"نووسەرەکان ئەو کەسانەن کەتۆڵەی منداڵی دەکەنەوە" بەمانای نووسەر دەکرێت"بەپێی ئەو قسەیەی تۆ" ئەو بوونەوەرە بێت کەزۆر فەرامۆشکراوە, زۆرفت کراوە, زۆر تێ هەڵدراوە, زۆر پرسیاری کوژراوە, زۆر گومانی نێژراوە, بەقەناعەتی من نووسەر کەگەورە دەبێت دەکرێت پرسیارەکانی منداڵی بکاتەوە, ئەکرێت گومانەکانی منالّی کەنەیان هێشت هەیبێت یان باڵقبوون, لەدوای کاملبوونێکی تردا دەکرێت ئەو گومان‌وپرسیارانە بکاتەوە, بەبڕوای من ئیشی نووسین بەشی زۆری ورووژاندنی پرسیاروگومانە.
لە کۆمەڵگایەکدا کەپرسیاروگومان تیایدا حەرام بێت, واهەست ئەکەم بەڵێ دەکرێت بەشێکی ئەوە بێت من هەستم زۆر زۆر فەرامۆش کراوبێت, یان بۆنمونە شکستەکانی سۆزداری من یاهی نەوەی من یانەوەی تازەش بێت, جاری وا شکستەکان وات لێدەکەن بنووسیت, شکستە وات لێدەکات شیعرێك بنووسیت, شکستە وات لێدەکات سەرگەرمی ئەدەب‌وهونەر بیت, بەقەناعەتی من بەشێکی زۆری دەگەڕێتەوە بۆشکست, وەشکست ئەگەر ئێمە تێبینی بکەین ئەو شکستە لەکۆمەڵگای ئێمەدا یەکجار زۆرە چ لەسەر ئاستی تاکە کەسی یالەسەر ئاستی نەتەوە, بۆیە سەیر نیە مرۆڤ پەنابباتە بەر ئەدەب‌وهونەر, جۆرێك لەگوزارشت گوزارشت لەو خەم‌و دەردەسەریە, بەرلەوەی بزانم نووسین کارێکی قورسە, بەدزیەوە لەتەمەنی دوانزە ساڵیەوە دەفتەرێکی چکۆلەم هەبوو شەڕی دایك‌و باوکم تیا ئەنووسیەوە,چەندجارێکیش تریش ووتومە, کەواتە بۆمن نووسین بەرلەوەی بزانم لە ڕووی فکریەوە بەهایەکی وا گەورەی هەیە, بەس هەستم ئەکرد شتێك ئەکەم بەدزیەوە, هەستم ئەکرد حەرامێك ئەکەم, بەس نەمئەزانی بۆ, چونکە لەکۆمەڵگای کوردی وەبەتایبەتی لەولاّتە دواکەوتوەکانی وەك ئێمە, لەوخێزانانەی وەك ئێمە کەمن زۆرجار ئەڵێم لەخێزانێکی نەخوێنەوارولەگەڕەکێکی زۆربەی نەخوێنەوار, مەسەلەی نووسینی غەیری وانەکانی مەکتب جگەلەوەی هەرشتێکت بکردایە جۆرێك بوو لەحەرام, بۆیە تۆمارکردنی نووسین جۆرێك بوو لەحەرام, وەجۆرێك لەگەڕان بوو بەدوای خۆدۆزینەوە, ئەوە خۆدواندن بوو من واهەست ئەکەم سەرەتای نوسینم ئەگەر ڕاستگۆبم دەگەڕێتەوە بۆ تەنهایی من, هەربۆیە کۆمەڵە چیرۆکێکم ناوی تەنیاییە, وەزۆربەی پاڵەوانەکانی فەرامۆش کراون, لەبەرئەوەی من واهەستم ئەکرد ئەو پاڵەوانانەی درووستیان ئەکەم کۆمەڵێك بەشەرن فەرامۆش کراون, واهەست ئەکەم بەشێکی زۆری بەڵێ قسەکەی تۆبێت کە
تۆڵە بێت لە ڕابردوو تۆڵەبێت لەوگەورانەی فەرامۆشیان کردین(شەڕفرۆشتنێك بەجیهان) هەستکردن بەناڕێکی ناڕێکی لەهەموو ئاستەکانی ژیان وات لێدەکات لەڕێگەی نووسینەوە باس لەو ناڕێکیە بکەیت, بۆیە تەسەوڕم وایە هەموو ئەوشتانە هۆکارن یان گوزارشتن بۆ نووسین

www.dengekan.com

پ/ کارەکتەری فەرهاد لەچیرۆکی عیزرائیل بەهەمان تێگەیشتنی حەمە لەگوڵی ڕەش دێتەوە ئەوەی حەمە تەواوی ناکات لەسەر مەسەلەی باڵقبوونی تەمەن فەرهاد پێی هەڵدەستێ دواتر لەچیرۆکی تێك ئالاٚن عاشقەکە دەستی مەعشوقەکەی دەگرێت, ئایا هەست ناکەیت هەمان پەیوەندیی کۆمەڵایەتی ئەو ژیانە دووبارە دەکەنەوە؟

شێرزاد حەسەن/ هەست ئەکەم یەکەم دەزگا وەترسناکترین دەزگا بۆپەروەردەکردنی مرۆڤ بەگشتی لەوە پێکهاتووە کەئەگەر تێبینی بکەین ئەوە دەزگای خێزانە لەیەکەم جار ئەلفوبای ئەخلاقیش لەوێوە فێر ئەبێت, بەقەناعەتی من ئەگەر تێبینی بکەیت وادەکەوێتەوە کەیەك کێشەی زۆرگەورە هەیە ئەویش ئەومۆڕاڵی خێزانە پێکهاتەی سایکۆلۆژی رۆحی تۆ دەگەڕێتەوە سەرئەومۆڕاڵە, بۆیە من قەناعەتی تەواوم هەیە بەوقسەیەی تۆدەیکەیت کەمن لەناو یەك بازنەی خێزان کاردەکەم, یان من زۆرجار تۆمەتبار دەکرێم کەتاکەی لەسەر پەترپارکیەت دەڕۆم تاکەی باس لەباوکسالاری دەکەم, ئایائەو چیرۆکە تەواو نەبوو زۆرکەس واسەیردەکەن کەوامن دوژمنی باوکم, یان گرێی ئۆدیبم هەیە گرێی ئۆدیبەکەشم گرێی منو باوکمە, هەموو جارێك وەلاٚمێکی سادەشم هەیە ئەڵێم: ئەوە کۆی سیستەمی ئەخلاقی کوردیە واتە من کە باس لەخێزانی خۆمان ئەکەم هیچ خێزانێکی کوردیی نیە کەلەخێزانی ئێمە نەچێت، من قەناعەتێکی زۆر سەیریشم هەیە خێزانی هەژارودەوڵەمەند کۆی پێکهاتەی ئەخلاقیان هەیە, ئەگەرچی لەهەندێك بیروبۆچوونی خەڵك بەتایبەت لەڕووی فیکریەوە کەقسە ئەکەن چەپەکان بەتایبەتی تەسەوریان هەیە چینی بۆرژوا شتێکەو چینی ئۆرستۆکرات وپرۆلیتاریاوکرێکاران شتی ترن, من وا نابینم سەبارەت بەخێزانی کوردیی من هەست ئەکەم لەڕووی مۆرالیەوە لەڕووی ئەخلاقیەوە لەڕووی پەروەردەکردنەوە زۆرلەیەك ئەچن یانی جیاوازیەکە یەکجار کەمە, یانی کەمن نمونەی خێزانێك وەردەگرم یان کەموعانات وئازارو ئەشکەنجەی منالێك وەرئەگرم بەقەناعەتی من ئەوە تەنها هی من نیە بەڵکو هی هەموو نەوەی منو نەوەی پێش منیش بوو هی ئەو نەوەشە, بەداخەوە کۆمەڵگای کوردیی زۆر هێواشتر گۆڕانکاری بەسەردا دێت وەهێدی هێدی دەچێتە پێشەوە, وەئەو گۆڕانە جەوهەریە نیە ئێمە پێشبینی بکەین , بۆیە درۆیەکی زۆرگەورەیە پێمان وابێت بەپێی چینەکان خێزانی کوردیی مۆڕاڵی زۆرجیاوازی هەیە, مۆڕاڵەکان ئەگەر جیاوازیش بن جیاوازیەکی زۆرکەمە, بۆیە ئەو قسەیەی تۆ ڕاستە سەبارەت بەوەی من لەناو خێزان ئیش ئەکەم لەبەرئەوەی ترسناکترین دەزگایە بەنسبەت من وەترسناکترین دەزگایە بۆچەشنێك لە پێکهاتەی رۆحی ومۆڕاڵی وئەخلاقی کە ئینسانی ئێمەی تێدا زات وویستی لێ ئەسەنرێتەوە, خۆزگەوخەونی لێ ئەسێنرێتەوە پرسیارەکانی وەلاٚم نادرێتەوە وەبەردەوام چەوسانەوەیەکی هیرارکی هەرەمی (قوچەکی) لەناو خێزانی کوردیی هەیە, باوك لەدەرەوە ستەمی لێ دەکرێت دێتە ماڵێ ستەم لەژن ئەکات, ژنیش لەکوڕە گەورەی یاکچە گەورەی مناڵەکانیش بەو شێوەیە هەتا ئەگەر ستەم لەڕێگەی جنێوێکیشەوە بێت، بۆیە من باس لەستەمێکی هیرارکی ئەکەم ستەمێکی(قوچەکی)لەخێزانی کوردیی, بەداخەوە هەتا ئەوانەی لێکۆڵینەوەشیان لەسەرمن کردووە زۆر بەدەگمەن باس لەو ستەمە هیرارکیە دەکەن کەبەردەوام من ئیشی لەسەر ئەکەم.

پ/ خەونی کوشتنی باوك لای کوڕەگەورەی حەسار خەونێکە گۆڕانی بەسەردادێت لەئەزمونی چیرۆکنووسی تۆدا,دەبینین لەچیرۆکی "کەڵەکوڕان وئاسکە کچان" کەسێتی مامۆستا نوێنەرایەتی باوکێك دەکات کەباوکێکی جیاوازە، کاتێ خەونی کوشتنی باوك دەبێت بەخەیاڵ ئایا خەونی مامۆستاکە بەدیلە بۆ خەونی کوشتن؟

شێرزاد حەسەن/ وەستان بەدژی ستەمی باوك وەخەیاڵ بەنەمانی باوك بەمانا ڕەمزیەکەی ئەوەی کەووتم باوك سیسستمێکی ئەخلاقیە لەژیانی سیاسیماندا بەقووڵی دەرئەکەوێت, هیچ سەرکردەیەکی سیاسی نیە پاتریارك نەبێت, بەهەموو مێژووی کورد تابە ئەمڕۆدەگات هیچ سەرکردەیەکی سیاسی نیە پاتریارك نەبێت وەرۆحێکی دیکتاتۆریانەی تیا نەبێت جاشاراوە یا ئاشکرا، هیچ مامۆستایەکی قوتابخانە نیە، هیچ مەلایەك نیە هیچ باوکێك

نیە لەماڵەوە (بە منیشەوە) کەدیکتاتۆریەتی تیا نەبێت, ئەم ئەخلاقی ستەمکاریە بەشێکە لەکۆمەڵگای کوردیی کە بونیادنراوە لەسەر توندو تیژیی, وەنێریەتی وپیاوەتیوئازایەتیوجوامێریی یەکێکە لەخەسڵەتەکانی کۆمەڵگای کوردیی،بۆیە پێت سەیرنەبێت بەردەوام لەکەڵە کوڕان دەزگای پەروەردەم بەپاتریارك سەیرکردووە، دەزگایەکی ئەخلاقی دامەزراوە کەئیش لەسەرئەوە ئەکات خەونی کچ‌وکوڕی قوتابیەکان بکوژێت، بۆیە ئەو ستەمەی لەوێ دەکرێت دیسان هیرارکیە, یانی بەزنجیرە لەدوای یەك هاتووە من قوتابخانەیەکم وەرگرتووە کەدیسان مامۆستاکان بەبەڕێوبەرەوە پاتریارکن, کوڕەکان خەون ئەبینن ئازاد بن, ئەگەر سەیربکەیت چ لە(حەسار)دا یالە(کەڵەکوڕان...)دا من ئیش لەسەر ئازادی ئەکەم وە لەسەر کوشتنی ئازادی، چونکە مێژوو بۆخۆی ئیشکردن بووە لەسەرئازادی..هەوڵدان بووە بۆ ئازادی..مێژووی مرۆڤایەتی جگە لەخەون بینین بۆوە دەست هێنانی ئازادی هیچی تر نیە، ئەگەربگەڕێینەوە سەرکۆمەڵگای کوردیی دەبینین کورد بەدرێژایی هەموو مێژووی سیاسیوکۆمەڵایەتی خۆی خەونێکی هەبووە بە ئازادی, بەڵام ئەو رۆحە زاڵەی کەلەناو کوردا هەیە,بیریشمان نەچێت نابێت داگیرکەر لەبیربکەین لەوێوە دێت وەلەناو خۆشماندا هەیە یانی شتێك نیە بڵێین کۆمەڵگای کوردی کە ئازاد نیە تەنها داگیرکەرە, بەڵکو رۆحی کۆیلەبوون لەناو خودی ئینسانی کوردیدا زیندووە, بەبەڵگەی نەبوونی ئیرادەی سیاسی, لەڕووی کۆمەڵایەتیەوە لەڕووی سیاسیەوە, ئەگەرلەڕووی فەرهەنگیەوە بەگشتی سەیربکەین مرۆڤی کورد خەونی بینیوە بەئازادی بەڵام نەیتوانیوە ئازاد بێت, بۆیە ئەگەر سەیر بکەین ئەبینین لەکۆتایی کەڵە کوڕان ئەبێت بە قەسابخانە, لەکۆتایی حەساریشدا کوڕەکە ئەچێتەوە گۆڕی باوکی, وەببیرت نەچێت لەسەرئاستی ڕەمزی ئێمە ناتوانین بیٚ باوك بژیین, من لەگفتوگۆیەکی تردا قسەیەکم کردووە ڕەنگە لێرەش عەیب نەبێت دووبارەی بکەمەوە "باوك مەحاڵە بمرێت،چونکەلەشوێنێکی زۆر عاسیٚ جێگیربووە"

پ/چیرۆکی"کەڵەکوڕانوئاسکە کچان" ڕەنگدانەوە نەبوو لەسەرئەو تێگەیشتنەی لەبارەی چیرۆکی تۆوە هەبووە کە بڕوایان وابوو تۆ بانگەشە بۆکوشتنی باوك دەکەیت, تاچەند ئەتان ویست ئەوە بڵێن کەکوشتنی باوك کوشتنی فیکرە کوشتنی جەستەنیە؟

شێرزاد حەسەن/ باوك بۆمن ئەگەر پتر لەڕەمز بچێت وەقسەکردنی من بێت لەدژی کۆی ئەو سیستمە ئەخلاقیە کە من بەدڵم نیە, ڕاستە پاتریارکیەتی کلاسیکیونوێش هەیە, هەڵبەت نویٚ زۆر جیاوازە لەپاتریارکیەتی کلاسیکی, لەنوێدا جۆرێك لەهەڵگەڕانەوەو قسەوگومان درووست ئەبێت پاتریارکیەتی کلاسیك جێی گومانی تیانیە,لەمێژووی پێکهاتەی ئەخلاقی هێشتا ئێمە لە قۆناغی پاتریارکیەتی کۆنین نەك نویٚ، لەم چەرخەدە پانزە ساڵی دوایی لەناو نەوەیەکی تازە چەشنێك لەپرسیارو لەگومانی تری دروستکردووە کەخەریکە چەشنێکە لەپاتریارکیەتی نوێش درووست بێت کەهیچ نەبێت لەلایەنی کەم گوێبگرێت کەتیرۆر ناکات،یانی ئەوپاتریارکانە پەیدابوون, بەڵام سەغلەتم بێتاقەتم، من دەگەڕێمەوە سەر ئەو چیرۆکە لەوچیرۆکە باس لەکوشتنی ئیرۆس دەکەم وزەی ئیرۆسی لەتەواوی کۆمەڵگای کوردیی, وەلەدوای دەزگای خێزان کەمن قسەوگومانوپرسیارم هەیەلەسەری،دووەم دەزگا کەلای من خەتەرە دەزگای پەروەردەیە، واهەست ئەکەم ئەو دوو دەزگایە مرۆڤ ئەهاڕن..ئەیخەسێنن..گرگنی ئەکەن..ترسنۆکی ئەکەن..شەرمنی ئەکەن, بۆیەمن ناچارم ئەوە سەدبارە بکەمەوە چونکە بەردەوام ئەو دۆخە وەك خۆیەتی, ئەگەر یەکێك ئەوچیرۆکە بەووردی بخوێنێتەوە ئەزانێت من گومان لەمەعریفەتێك ئەکەم کەلەڕێگەی دەزگای پەروەردە ئەدرێت بە هەموو نەوەی نوێی کوردییوهەموو ئەو نەوانەی کە بەدرێژایی ئەو مێژووانەی ئێمە هەمانە مەعریفەتێکە لەسەر کوشتنی ئیرۆس, لەسەر کوشتنی هەموو وزە جوانپەرستیەکانی ژیان،ومرۆڤ کاتیٚ مناڵە گەرلێی گەڕێیت نەشونمای خۆی بکات زۆر ژیان پەرست ئەبێت, بەڵام یەك لەودەزگایانەی ئەوجوان پەرستیە لەتاکی کوردی ئەکوژێت دەزگای پەروەردەیە،ئەوە دەزگایەکی

زەبەلاح وناقولاّی پەتریارکە کەئیش لەسەرچاودێری کردن ئەکات،بەناوی موراقەبە سانسۆرئەخاتە سەر هەموو هەناسەو قسەیەکی هەتا خەونەکانی, بەبەڵگەی ئەوەی کتێبەکان ئەسوتێنن سەعاتەکان ئەشکێنن, قوتابیەکان بەوکارەیان ڕازی نین بەزەمەنێکی مردوو، کەکتێبەکان ئەسووتێنن ئاگرێکی پیٚ ئەکەنەوە بۆئەوەی لەو سەرمایە دەرچن،بەزۆر بەڕێوبەرەکەیان دێنن ئەڵێن تۆش سەرماتە،سەرمای فکریە..سەرمای ڕۆحیە..سەرمای ئەخلاقە،ئەگەرسەیر بکەیت هیچ ڕستەیەك هیچ تابلۆیەك نیە لەکەڵە کوڕان هەتا لەتایتڵی کەڵە کوڕان وئاسکە کچان کەتەعبیر نەبێت،من ئەمەوێت بڵێم مەعریفەتێك هاتووە ئەوە قسەی من نیە بەڵکو پیاوی زاناو داناکانیش قەناعەتیان وایە لەکۆمەڵگای بەشەری مەعریفەتێك هاتووە مەعریفەتێکی زاڵە, بەلاّم مەعریفەتێکە ئینسانیش لەگەڵیدا شێواوە،یانی من ئەمەویٚ باسی مەعریفەتێك بکەم لەجیاتی ئەوەی مرۆڤ درووست بکات ئەیشێوێنێت،لەجیاتی ئەوەی ئازادی بکات کۆیلەی ئەکات،ئێمە ئەو مەعریفەتە لەلامان هەیە مەعریفەتێکە کەیەقین درووست ئەکات،وەمرۆڤ یەك هەقیقەت ئەبێت بپەرستیٚ وەیەك ڕەنگ بێت وەیەك شێواز بیربکاتەوە، وەئەگەر بیرکردنەوەی جیا هەبێت دەبێت بنبڕ بکرێت..کوژرێت..بفەوتێت،من لەکەڵە کوڕاندا دەمەویٚ بڵێم ئێمە ئەگەر بگەڕێینەوە قۆناغی سەرەتایەت،یانی من پۆلەکان ئەکەمەوە بە دارستان ئەوسا مرۆڤەکان ئازاد ئەبن، کەواتە قسەکردنی من لەسەرئەوەی مەعریفەتێکمان هەیە کە لەسەر کوشتنی ئێرۆس فکر ئەکاتەوە.

تێبینی: تەواوی ئەو دیدارانەی لێرەدا بلاّو دەبنەوە بەتایبەت بۆ دەنگەکان و هەفتەنامەی ئەویتر سازدراون بۆیە هەر ڕۆژنامەیەك لەکاتی بلاّوبوونەوەی هەریەك لەودیدارانە ئەوە لە دەنگەکان وەریانگرتووەو وەك ئەوەی پێشیان شەرم بێت ناوی سەرچاوەکە بێنن، چونکە تا ئێستا هەندێك لەووتارەکانمان هاوکات لە سیٚ ڕۆژنامە بلاّو بوونەتەوە لەکاتێکدا من پێش چەندین سالٚ خۆم لەشوێنی تر بلاّوم کردونەتەوە. لەڕاستیدا ئەوە گوزارشت لە ئیفلاسی هەندێك ڕۆژنامە دەکات، کە نەگەیشتونەتە ئەو ئاستەی نوسەران بەشداریان لەتەکدا بکەن، وە ئەگەر ناو هێنانی ڕۆژنامەیەکی ئەلکترۆنی کوردیان پیٚ شەرمە بۆچی ووتاری لێوە وەردەگرن، لەکاتێکدا بەشانازیەوە ناوی ڕۆژنامەکانی شەرق ئەئەوسەت و حەیات و زەمان وەك سەرچاوە دەنووسن